

KONFERENCIÁK

15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON TURKISH LINGUISTICS (ICTL)

Szeged, 2010. augusztus 20–22.

Magyarország első ízben adott otthon a török nyelvészettel foglalkozó kutatók nemzetközi konferenciájának, az „International Conference on Turkish Linguistics”-nek (ICTL), amelyet 1982-ben Berkley-ben rendeztek meg első alkalommal. Az akkori résztvevők elhatározták, hogy kétévenkénti rendszerességgel megismétlik e tudományos tanácskozást. Az elmúlt 28 évben kialakult rendszerint az egyik évben valamely törökországi egyetem, két évvel később pedig valamely Törökországon kívüli, turkológiával (is) foglalkozó nyelvészeti műhely szervezi meg a konferenciát. 2008 augusztusában az Ankarai Egyetem által Antalyában rendezett ICTL résztvevői egyhangúlag a Szegedi Tudományegyetem Altajisztikai Tanszékét kérték fel a konferencia megrendezésére, ezzel is bizonyítva a magyar turkológia nemzetközi hírnevét.

A konferencia nulladik napján, a délutáni regisztrációt követő közös vacsora során nyílt először alkalmuk a kollégáknak találkozniuk egymással. A másnap reggeli hivatalos megnyitó ünnepségen az egyetem rektora, Szabó Gábor professzor, akadémikus és a Bölcsészettudományi Kar dékánja, Csernus Sándor köszöntötte a résztvevőket. Ivanics Máriának a budapesti és a szegedi egyetemen folyó turkológiai kutatások történetét ismertető előadása után vette kezdetét a konferencia tudományos programja. Három plenáris előadás hangzott el. Lars Johanson nem tudott eljönni, ezért előadását felesége, Éva Johanson-Csató olvasta fel. Az előadás (*A bird's-eye view of Turcic language contacts*) a nyelvek közötti érintkezés következtében a török nyelvekben lezajlott nyelvi változások típusait vette számba. A hagyományos kölcsönzés (*borrowing*) helyett a másolat (*copy*) terminust preferáló előadás gazdag példanyagon mutatta be, hogy a kódmásolás következtében létrejövő változások a nyelv bármely szintjét érinthetik, a hangokat, a szabad és kötött morfémákat, a szintaxist és a szemantikát is. A következő előadás Şükrü Haluk Akalinnak a Török Nyelvtudományi Társaságban folyó tudományos projektekről szóló beszámolója volt (*Türk Dil Kurumunun türkojoi çalışmalarındaki yeri*). A plenáris ülést Róna-Tas András *Khazar and Bulgar – two languages?* címmel elhangzó előadása zárta. A történelmi és nyelvi bizonyítékokat felsorakoztató előadás Peter Golden és Marcel Erdal korábbi állításával vitázva a két nyelv lényegi azonossága mellett érvelt.

A konferencia szervezői tematikusan csoportosítva négy párhuzamos szekcióba osztották be az előadásokat. A 22 országból érkezett 152 résztvevő összesen 93 előadást hallgatott és vitatott meg, a poszter szekcióban pedig 17 kutatási eredmény bemutatására került sor.

Az első napon nyelvelsajátítással, kontaktnyelvészzettel és kétnyelvűséggel kapcsolatos előadások, a másodikon pedig elsősorban számítógépes nyelvészeti, nyelvtörténeti, szemantikai és szintaktikai előadások hangzottak el. A konferencia zárónapján fonológiai kérdésekről és társasnyelvészeti témákról hallhattak a résztvevők.

A rangos konferencián a magyar turkológiát és a szegedi tanszéket többen képviselték előadással. Agyagási Klára a Volga-Káma-vidék nyelvi kontaktusainak a vizsgálatával nem csupán az area nyelvei közötti másolatok típusait mutatta be a különböző nyelvtörténeti korszakokban, de nagymértékben finomította azt a képet is, amellyel a kölcsönzések jellegéről általában a kontaktnyelvészzeti szakirodalomban találkozhatunk (*On the character of linguistic contacts in the Volga-Kama area*). Danka Balázs az 15. századi másolatban ránk maradt ujjur írásos *Oguz-náme* új megközelítésű szintaktikai vizsgálatával a szöveg datálásához és eredetének kérdéséhez szolgált új adalékokkal (*Aspect-temporal and narrative devices in the so-called 'Pagan' Oguz-nāmā*). Károly László (Hendrik Boeschotennel közösen írt) előadásában (*How to approach Middle Turkic lexicography*) egy keleti közép-török (hvarezmí–csagatáj) szótár létrehozását célzó projektet vázolt fel. Első lépésként egy számítógépes forrásadatbázis felállításán dolgoznak, amelyben sokféle szempont szerint lehet rákeresni egy adott kötött vagy szabad morfémára. Kempf-Khabtagaeva Bajarma *Yakut elements of Mongolic origin in Evenki* című előadásában mintegy száz, végső fokon mongol eredetű jakut jövevényszó hangtani, alaktani és etimológiai vizsgálatával az evenki kölcsönzések különböző kronológiai rétegeit próbálta meg elkülöníteni. Olach Zsuzsanna (Szeged–Uppsala) a karaim Szentírás-fordításokban megfigyelhető, a töröktől eltérő típusú, héber hatást mutató karaim számnevekről beszélt (*Numerals in Halich Karaim Bible texts*). A szegedi tanszéken Humboldt ösztöndíjjal tartózkodó mainzi Julian Rentzsch a török nyelvek modalitást kifejező eszközeinek jelentéstani és funkcionális csoportjairól nyújtott áttekintést (*Modality in Turkic between arbitrariness and grammaticality*). Schmidt Szonja a soknyelvű Kaukázusban élő karacsáj-balkárok állatneveinek a vizsgálatával a nyelvi érintkezés szemantikát érintő hatásait mutatta be (*The names of animals in Karachay-Balkar. A study on semantic changes*).

A konferenciát a Szegedi Tudományegyetem, a TÁMOP–4.2.1., Szeged városa, a Magyar Tudományos Akadémia, a török érdekeltségű Sever üzletlánc tulajdonosai és egy magánszemély, Necla Aksop (Volksbank) támogatták.

A házigazda tanszék diákokból verbuvált kicsi, de lelkes csapata nagymértékben járult hozzá a kongresszus zökkenőmentes lefolyásához. A törökül és angolul jól beszélő hallgatók segítették a konferencia résztvevőit a megérkezéstől a búcsúzásig. Szeged adottságainál fogva kiválóan alkalmas tanácskozások fogadására, a rendezett belváros éttermei, sörözői és cukrászdái, a hangulatos Tisza-part és a zöldterületekben bővelkedő Újszeged az esti séták

és beszélgetések kedvelt színterei voltak. A résztvevők zöme a konferencia színhelyéül szolgáló wellness szállodában lakott, így a találkozások, eszmecserek, amelyek az ilyen rendezvények egyik legfőbb vonzerejét adják, a reggeliző asztal mellett és a medencékben is folytak.

A konferencia zárónapján hozott határozat értelmében a következő, 16. Nemzetközi Török Nyelvészeti Konferenciát az ankarai Orta Doğu Teknik Üniversitesi rendezheti meg 2012-ben.

Kincses-Nagy Éva

KELETKUTATÁS

A Kőrösi Csoma Társaság folyóirata

2010. tavasz

Szerkeszti

DÁVID GÉZA ÉS FODOR PÁL

BIRTALAN ÁGNES, IVÁNYI TAMÁS ÉS SUDÁR BALÁZS

közreműködésével

BUDAPEST

A borítón:
Oszmán hadizászló
(Pisa, Chiesa di Santo Stefano)

E számunk kiadását
az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottsága támogatta

Kiadja a Kőrösi Csoma Társaság, Budapest
Felelős kiadó: Iványi Tamás
Műszaki szerkesztés: Terjék Edina
Készült a Rocket Digitális Stúdióban

ISSN 0133-4778

Tartalom

TANULMÁNYOK

<i>Jeremiás Éva Mária</i> : Csoma és a korabeli nyelvtudomány.....	5
<i>Ormos István</i> : Adalékok Kmoskó Mihály alakjához II.	27
<i>Dávid Géza</i> : Galatai és isztambuli rabszolgák felszabadítása a karlócai békekötés után.....	63
<i>Schmidt Anikó</i> : Egy elszigetelt győzelem: Lepanto, 1571	77

MISCELLANEA

<i>Fodor Pál</i> : A budai medresze és a lippai zarándok. Adatok a hódoltsági törökök szellemi és vallási életéről.....	93
<i>Sudár Balázs</i> : A „Kethüdá-dzsámi” mellett állt-e az egri minaret?	101

KISEBB TÖRTÉNETI ADATOK

<i>Hadnagy Szabolcs</i> : Köprülü Mehmed egri kormányzósága – egy oszmán államférfi életrajzának kérdőjelei	107
--	-----

SZEMLE

KÖNYVEK

Marc L. Stein: Guarding the frontier. Ottoman border forts and garrisons in Europe (<i>Ágoston Gábor</i>).....	115
François Baron de Tott emlékiratai a törökökről és tatárokról (<i>Tatár Sarolta</i>).....	122
Molnár Antal: Egy raguzai kereskedőtársaság a hódolt Budán. Scipione Bona és Marino Bucchia vállalkozásának története és dokumentumai (1573–1595) (<i>Csorba György</i>)	128

KONFERENCIÁK

15th International Conference on Turkish Linguistics (ICTL). Szeged, 2010. augusztus 20–22. (<i>Kincses-Nagy Éva</i>)	131
--	-----

Contents

STUDIES

<i>Éva Mária Jeremiás</i> : Csoma de Kőrös and the contemporary linguistics....	5
<i>István Ormos</i> : Remarks on the life of Mihály Kmoskó, Part 2	27
<i>Géza Dávid</i> : Manumitted slaves at Galata and Istanbul after the Peace of Carlowitz.....	63
<i>Anikó Schmidt</i> : An isolated victory: Lepanto, 1571	77

MISCELLANEA

<i>Pál Fodor</i> : An unknown <i>medrese</i> in Buda and a pilgrim from Lippa: Data on the Ottoman intellectual and religious life in Hungary	93
<i>Balázs Sudár</i> : Was the <i>minare</i> of Eger located next to the “Kethüda-cami”?	101

MINOR HISTORICAL DATA

<i>Hadnagy Szabolcs</i> : The governorship of Köprülü Mehmed Pasha in Eger – Questions of the career of an Ottoman statesman.....	107
--	-----

REVIEW

BOOKS

Marc L. Stein: Guarding the frontier. Ottoman border forts and garrisons in Europe (<i>Gábor Ágoston</i>).....	115
Memoirs of François Baron de Tott on the Turks and the Tatars (<i>Sarolta Tatár</i>).....	122
Antal Molnár: Eine Handelsgesellschaft aus Ragusa im osmanischen Ofen. Geschichte und Dokumente der Gesellschaft von Scipione Bona und Marino Bucchia (1573–1595) (<i>György Csorba</i>)	128

CONFERENCES

15th International Conference on Turkish Linguistics (ICTL). Szeged, August 20–22, 2010 (<i>Éva Kincses-Nagy</i>)	131
--	-----